

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ แห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ แห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะศึกษาจากหนังสือพิมพ์ต่อไปนี้

1. หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการเสนอข่าวสารด้านการเมือง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ มติชน หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

3. หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ ซึ่งเน้นการเสนอข่าวที่เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทั่วไป ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ในช่วงระยะตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2539 - วันที่ 27 กันยายน 2540 โดยศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในส่วนต่อไปนี้

- ข่าวหน้า 1 และข่าวต่อ
- บทบรรณาธิการ
- คอลัมน์วิจารณ์การเมือง
- บทความแสดงความคิดเห็นหรือวิเคราะห์

ประชากรศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวการเมือง คือ หนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ และหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวเกี่ยวกับความสนใจทั่วไป คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ข่าวสด กรอบเข้า ในช่วงระหว่างวันที่ 26 ธันวาคม 2539 ถึงวันที่ 27 กันยายน 2540 เป็นจำนวน 379 ฉบับต่อแต่ละหัวหนังสือพิมพ์ รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 1,516 ฉบับ

การสุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มประชากรข้างต้น ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ในกลุ่มประชากร ในช่วงสำคัญๆในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญดังนี้

- ช่วงการเลือกสภาร่างรัฐธรรมนูญและการแต่งตั้งกรรมการคณะต่าง ๆ
- ช่วงการร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- ช่วงการทำประชามติ
- ช่วงการเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาและลงมติ

สำหรับหน้าของเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญในหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ชื่อฉบับที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่

1. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้าที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ หน้า 1 (และข่าวต่อ) หน้า 3 ซึ่งมีข่าว บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำคือ “ชายคาหน้า 3” นอกจากนี้คอลัมน์ประจำที่ศึกษาได้แก่ “สำนักข่าวหัวเขียว” “หมายเหตุประเทศไทย” “คุณภาพสังคม” “กล้าได้กล้าเสีย” “ซุ่มเหะเหะพาทิ” “สารพันปัญหา” “สัปดาห์วันอาทิตย์”

2. หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ หน้าที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ หน้า 1 (และข่าวต่อ) หน้า 12, หน้า 9 หน้า 3 ซึ่งมีข่าวและ บทบรรณาธิการ นอกจากนี้ได้ศึกษาคอลัมน์ประจำได้แก่ “ทูปโต๊ะเสวนา” “ต้นทางเอกมัย” “ยกเครื่องเมืองไทย” “ว้ายทวนน้ำ” “สภาประชาชน” “ทิศทางสรร.”

3. หนังสือพิมพ์ข่าวสด หน้าที่ใช้วิเคราะห์ คือ หน้า 1 (และข่าวต่อ) หน้า 3 ซึ่งมีข่าวและบทบรรณาธิการ ส่วนคอลัมน์ประจำที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ “เวลานอก” “ซุ่มทางปัญหา” “ทิ้งหมัดเข้ามูม” “เมืองไทย 25น.” “เกียรติชัย เกียรติพงศ์พาณิชย์” “ตาหมอหลอ”

4. หนังสือพิมพ์มติชน หน้าที่ใช้วิเคราะห์ คือ หน้า 1 (และข่าวต่อ) หน้า 4 ซึ่งมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการร่างรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะในรอบข่าว “นับถอยหลัง ... วัน ปฏิรูปการเมือง” และ “ข่อยข่าวสภาร่าง” นอกจากนี้ คือ หน้า 9 หน้า 10 หน้า 12 หน้า 18 ส่วนคอลัมน์ประจำที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ “เดินหน้าชน” “ตรวจการ” “เบื้องหลังข่าวคือคน” “เรื่องชัย ทรัพย์สินันตร์” “วิเศษฐ เดชกฤษ” “ใจถึงสื่อ” “จากหัวหมาก” “เกาะติดสรร.” “เส้นทางปฏิรูป” “โลกปริทัศน์” “รีนรมย์รมเยศ” เป็นต้น

หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ในการวิจัยนี้ หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ รายเรื่อง(item)และประเด็น (Theme) โดยหน่วยในการระบุจำนวน คือ ความถี่ (Frequency)และการปรากฏ (Appearance)

การรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยใช้ข้อมูลหลักจากหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวบรวมจากห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ และ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและหอสมุดแห่งชาติ ท้าวสุกรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา จากข่าวหน้า1และข่าวต่อ บทความ บทบรรณาธิการ
คอลัมน์วิจารณ์ ในส่วนต่อไปนี้

- รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา
- ประเด็นหลักของการนำเสนอเนื้อหา
- ประเภทของแหล่งข่าว
- ลักษณะการนำเสนอเนื้อหา
- บทบาทของหนังสือพิมพ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ จึงใช้การ
วิเคราะห์เนื้อหาลงในแบบบันทึกข้อมูลสำหรับลกรหัส เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแยก
เป็น 6 ประเภทดังนี้

1 แบบบันทึกรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

ชื่อเรื่อง/พาดหัว

จากหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่.....

รูปแบบ ข่าว

..... บทบรรณาธิการ

..... บทความ

..... คอลัมน์วิจารณ์

2 แบบบันทึกประเด็นหลักของการนำเสนอเนื้อหา

ชื่อเรื่อง/พาดหัว

จากหนังสือพิมพ์..... ฉบับวันที่

ประเด็นของการนำเสนอเนื้อหา:

1) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

.....สรร.

.....การเลือกตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

.....กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ของ
ร่างรัฐธรรมนูญ

.....การทำประชาพิจารณ์

..... ขั้นตอนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างฯ, รัฐสภา

และการทำประชามติ

- 2) ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาร่างรัฐธรรมนูญ
การถกเถียงและการโต้แย้งเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ
จุดยืนและท่าทีของฝ่ายต่าง ๆ ต่อร่างรัฐธรรมนูญ
- 3) ประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย
ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมืองและ
 รัฐธรรมนูญ
ประสิทธิภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 เมืองของประชาชน
- 4) อื่น ๆ.....

3. แบบบันทึกลักษณะการนำเสนอเนื้อหาสำหรับข่าว

- ชื่อเรื่อง/พาดหัว
- จากหนังสือพิมพ์.....ฉบับวันที่
- ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาสำหรับข่าว
- ลักษณะการนำเสนอประเด็นใหม่ ๆ
- ลักษณะการนำเสนอโดยเน้นคุณค่าความขัดแย้ง
- ลักษณะการนำเสนอตามพัฒนาการของ
 เหตุการณ์และความเคลื่อนไหว
- ลักษณะการให้แนวคิดและทัศนะที่หลากหลาย
 ต่อเนื้อหาร่างรัฐธรรมนูญ/สสร./จุดยืนและ
 ท่าทีของฝ่ายต่าง ๆ
- อื่น ๆ
- สรุปสาระ.....

4. แบบบันทึกลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอื่น ๆ นอกจากข่าว

- ชื่อเรื่อง/พาดหัว
- จากหนังสือพิมพ์..... ฉบับวันที่
- ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาสำหรับรูปแบบอื่น ๆ นอกจากข่าว
- ลักษณะกระตุ้นเตือนผู้รับสารให้ตระหนักถึง
 ความสำคัญของประสิทธิภาพทางการเมือง
 และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ลักษณะรณรงค์ในการทำประชาพิจารณ์
- ลักษณะรณรงค์และย้ำเน้นถึงความสำคัญของ
 ร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง

-สรุปความเคลื่อนไหวและพัฒนาการของการ
ร่างรัฐธรรมนูญ
- ลักษณะตีความ วิเคราะห์สภาพเหตุการณ์และ
คาดการณ์สภาพเหตุการณ์และเนื้อหาร่าง
รัฐธรรมนูญ
- อธิบายความโดยให้สาระข้อมูลความรู้
- ลักษณะการให้แนวคิดและทัศนะที่
หลากหลายต่อเนื้อหาร่างรัฐธรรมนูญ/
สรร./จุดยืนและท่าทีของฝ่ายต่าง ๆ
- สรุปสาระ.....

5. แบบบันทึกประเภทของแหล่งข่าว

ชื่อเรื่อง/พาดหัว

จากหนังสือพิมพ์ ฉบับวันที่

ประเภทของแหล่งข่าว

- นักการเมืองทางฝ่ายรัฐบาล
- นักการเมืองทางฝ่ายค้าน
- วุฒิสมาชิก
- ข้าราชการ
- สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- นักวิชาการ
- ประชาชน
- สถาบันหรือหน่วยงานเอกชน
- ผู้สื่อข่าว
- เอกสารทางวิชาการ

5. แบบบันทึกบทบาทของหนังสือพิมพ์

ชื่อเรื่อง/พาดหัว

จากหนังสือพิมพ์ ฉบับวันที่

บทบาทของหนังสือพิมพ์

- บทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร
- บทบาทการให้ความรู้ ความเข้าใจ
แก่ประชาชน

..... บทบาทการให้แนวคิดปลูกจิตสำนึก
และรณรงค์

..... บทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือระหว่างผู้บันทึกข้อมูล จากผู้ช่วยบันทึกข้อมูลซึ่งมีความรู้
ด้านหนังสือพิมพ์ จำนวน 2 คนโดยเลือกเอกสาร ที่นำมาใช้ศึกษาจำนวน 50 ชิ้นมาทดสอบการลง
บันทึก จากนั้นนำผลบันทึกข้อมูลไปเจงนับหาความน่าเชื่อถือ โดยใช้สูตร

$$R = \frac{2 \times M}{N_1 + N_2}$$

R = ค่าความน่าเชื่อถือ
M = จำนวนข้อมูลที่ผู้บันทึกข้อมูลตรงกัน
N₁, N₂ = จำนวนข้อทั้งหมดที่ผู้บันทึกข้อมูลทั้ง 2 ทำการบันทึก

หากค่าที่คำนวณได้ไม่ต่ำกว่า 0.75 แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือสำหรับการบันทึกข้อมูล

จากการทดสอบ ค่าความเชื่อมั่นที่ได้

$$R = \frac{2 \times 46}{50 + 50} = \frac{84}{100} = 0.84$$

ค่าที่คำนวณได้สูงกว่า 0.75 จึงเชื่อว่าการบันทึกข้อมูลนี้เชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งได้มาจากผลการบันทึกจากการวิเคราะห์เนื้อหาใน
หนังสือพิมพ์ ได้แก่ ประเด็น รูปแบบ ลักษณะการนำเสนอ ประเภทแหล่งข่าว บทบาทของ
หนังสือพิมพ์ จะนำมาทำเป็นตารางแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละแล้วนำข้อมูลนั้นมา
วิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงพรรณนาเพื่อตอบคำถามวิจัย